

REFLEKSIJE ODGOJA NA ŠPORTSKU REKREACIJU

Jurica Turner

Zagreb

Stručni članak

UDK:796.035:37

Primljeno: 10.09.1992.

Sažetak

U saopćenju se iznose neka zapažanja o tome zbog čega se u zapadnim razvijenim zemljama programi športske rekreacije odvijaju s daleko većim brojem sudionika nego u nas. To je utjecalo na prihvaćanje programa športske rekreacije u tim sredinama. U nas takav isti program nije prihvaćen u očekivanoj mjeri. Nadalje, iznosi se, kako se neke odgojne mjere reflektiraju, bez obzira kada su tijekom života plasirane, na programe športske rekreacije, masovnost, odaziv sudionika itd.,

Ključne riječi: *sportska rekreacija, odgojni utjecaj, građanstvo*

Abstract

REFLECTION OF EDUCATION ON SPORTS RECREATION

The report brings some observations about the fact that a far greater number of people participate in sports recreation programmes in developed Western countries than in Croatia. It tries to find answers to questions such as: what causes such a response to sports recreation programme in those countries and why such a programme hasn't been accepted in our country to an expected extent; in what way some educational measures, regardless of when in the course of life they are applied, reflect on sports recreation programmes, massive attendance, the response of participants, etc.

Key words: *sports recreation, educational influence*

Zusammenfassung

DER EINFLUSS DER ERZIEHUNG AUF DEN FREIZEIT - UND BREITENSPORT

In dieser Mitteilung wurden Beobachtungen zum Ausdruck gebracht bezüglich der Frage, warum in den hochentwickelten westlichen Ländern eine wesentlich grössere Zahl der Menschen an Programmen des Freizeit- und Breitensports teilnimmt, als das bei uns der Fall ist. Wo liegt der Grund dafür, dass diese Programme dort zum Unterschied zu unserer Situation eine so hohe Akzeptanz haben? Wie reflektieren sich bestimmte Erziehungsmaßnahmen, ungeachtet dessen in welchem Alter sie erfahren wurden, auf die Akzeptanz der Programme des Freizeitsports seitens der Teilnehmer?

Schlüsselwörter: *Freizeitsport, Erziehungseinfluss*

Slobodno možemo tvrditi da se čovjek odgaja od prvog dana života. Prva briga roditelja usmjerena je na usvajanje nekih elementarnih navika, a tijekom života odgojne mjere su sve složenije. Pred dijete se svakim danom postavljaju sve složeniji zadaci, kojih se ono mora pridržavati kako bi ispunilo očekivanja okoline. Prema miljeu u kojem raste postavljene su društvene norme kojih se dijete mora pridržavati.

U ranoj mladosti roditeljski su zahtjevi usmjereni na usvajanje higijenskih navika, te ritmičku izmjenu igre i spavanja. U ranoj školskoj dobi odgojne mjere uglavnom su upravljane na uspješno rješavanje školskih obaveza, stvaranje radnih navika i usvajanje osnovnih znanja. Tako se tijekom godina povećavaju i proširuju zahtjevi koji se podrazumijevaju pod najširim pojmom "odgoja".

U razvijenim se zemljama tiskom i drugim javnim medijima sustavno odgaja građanstvo i porukama ukazuje na štetno i korisno. Veliki je broj ekoloških poruka o očuvanju okoliša. Ukazuje se na neke proizvode, za koje se određeno vrijeme mislilo da su rezultat tehnološkog razvitka, a danas se pokazalo kako pored tih kvaliteta

imaju i sekundarne vrlo štetne posljedice. U mjerama koje društvo primjenjuje u rješavanju tih neželjenih posljedica ide se toliko daleko, ukoliko se ne postižu očekivani efekti svakodnevnim apelima, da se primjenjuju sankcije. Navest ćemo samo neke karakteristične primjere takvih postupaka. Ukupna su nastojanja usmjerena na korištenje detergenata bez fosfata, jer fosfat štetno djeluje na podzemne vode, a pored toga ima i kancerogena svojstva. Pušenje je štetno i propaganda je usmjerena na što manje konzumiranje duhana, pa se čak ide toliko daleko da se pojedinac ne može zaposliti ukoliko je pušač. Upozoravaju se kupci neka ne koriste dezodoranse punjene štetnim plinovima koji razaraju ozonski omotač, jer se povećava ultravioletno zračenje. Preferira se korištenje bezolovnog benzina jer kisele kiše uništavaju šume koje stvaraju kisik neophodan čovjeku. Takvih primjera ima vrlo mnogo i svakim danom sve više, a one čine globalne mjere odgoja.

Navest ćemo i neke primjere u kontekstu odgojnih mjera. Naime, u razvijenim je zemljama zdravstvena zaštita postavljena tako da društvo omogućuje pojedinicu slobodan izbor stupnja i načina zdravstvene zaštite jer se

ona oslanja na participaciju u troškovima. Pojedinaac može plaćati takav iznos za zdravstvenu zaštitu koja mu omogućuje pokriće svih troškova, u liječnika opće medicine, specijalista ili u bolničkom tretmanu. No, on može izabrati varijantu koja iziskuje daleko manja izdavanja, ali u svim troškovima pojedinac participira. Za koju se varijantu odluči, toliko i uplaćuje. Važno je naglasiti da u razvijenim zemljama zaposleni dobivaju bruto plaću, a njihova je odluka hoće li uplaćivati za zdravstvenu zaštitu, mirovinsko osiguranje itd.

Ovaj je primjer neobično važan kada se kompariraju programi športske rekreacije u zemljama razvijenog zapada i u nas. Temeljno je uporište za provođenje bilo kakvih programa športske rekreacije stupanj standarda neke sredine. Kako razvijene zemlje imaju veći standard života, i mogućnosti su im veće nego u nas, u uvjetima našega standarda. Svaki pojedinac može organizirati osobnu rekreaciju u skladu s mogućnostima. Osobe s višim standardom u mogućnosti su sebi priuštiti aktivnosti u vlastitom bazenu i tenis igralištu uz kuću, dok se građani s manjim standardom moraju zadovoljiti s onim stupnjem kvalitete športske rekreacije koja nije ekskluzivna, već im je dostupna.

Usporedo s tim odgojnim naporima usadena je građanima u podsvijest misao koju možemo definirati poznatim izrekama kao što su: "*Tko se bavi športom bit će zdrav*", ili "*Šport doprinosi rastu i razvitku*", zatim, "*Tko se svakodnevno rekreira, taj će biti zdrav*" i još mnogim drugim porukama sličnog karaktera.

Budući da pojedinac mora razdijeliti kućni budžet na neophodne izdatke i na izdatke koji mogu pozitivno djelovati u duljem vremenskom periodu, javlja se iz podsvijesti pozitivno razmišljanje kako je dobro, korisno i zdravo svakodnevno se baviti rekreacijom. Takvo razmišljanje ima nekoliko svojih izvorišta. Jedno je što se korisno potroši dnevno raspoloživo vrijeme, drugo je što se na taj način čuva zdravlje, pa se takvo razmišljanje reflektira na ekonomiku kućnog budžeta i dolazi se do zaključka: "Ako se bavim rekreacijom, ulažem u svoje zdravlje, neću ići liječniku, uštedjet ću novac." Sigurno je da se takvo razmišljanje može stvoriti pod utjecajem odgojnih operatora kojima se djeluje na pojedinca od najranije mladosti do duboke starosti.

Ukoliko se prisjetimo onoga što smo ranije iznijeli, a povezano je uz troškove bolovanja, liječnika i bolničko liječenje, pozitivan stav prema rekreaciji bit će nam potpuno jasan.

Literatura:

1. Časopis: "*Sport Illustrated*", Time Inc., 10880 Wilshire Blvd, Los Angeles, CA 90024-4193

Kada pogledamo naše programe športske rekreacije i iste programe u razvijenim zemljama, nećemo naći izrazite razlike, već ćemo utvrditi da se u nas organizirano provodi daleko veći broj oblika športske rekreacije. Po bogatstvu programa ne zaostajemo, već smo u gornjem dijelu zemalja po ponudi programa. Imamo i velik broj visokokvalificiranih stručnjaka, koji realiziraju te programe, ali odziv građanstva nije tako veliki, ili nije toliko kao u zapadnim razvijenim zemljama.

Također, kada promatramo rad pojedinih nacionalnih saveza za športsku rekreaciju u svijetu i u nas, možemo zapaziti da pripreme i organizacijske, stručne poslove ne radi veći broj osoba, već kao i u nas, nekoliko profesionalaca i veći broj volonterskih sudionika. Razlika je u sredstvima, no ta činjenica ne mora biti odlučujuća i s malo sredstava može se puno uraditi.

Osnovna razlika je u odgojnim mjerama i onom stupnju svijesti i razmišljanja koje je postignuto u zapadnim razvijenim zemljama u odnosu na ono što se odgojem postiže u našim uvjetima.

Mišljenja smo da smo se u nekim životnim uvjetima jako približili uvjetima zapadnih razvijenih zemalja, ali po drugima još nismo. Približili smo se dosta u zdravstvu, jer plaćamo participaciju prilikom odlaska liječniku, pri podizanju recepta, specijalističkom liječničkom pregledu, a uvjeti će se zaoštavati, a nikako ne liberalizirati.

Posljedica "zapadnog" razmišljanja je veliki odziv na manifestacijske oblike športske rekreacije i ne treba se čuditi što se nekoliko desetaka tisuća osoba prijavi na maratonske trke. Sudjelovanjem na maratonskim trkama pojedinac ili ogromna većina sudionika ne očekuje prvo mjesto, jer za takav uspjeh nisu sposobni, već zadovoljavaju neke svoje potrebe: nadmetanje, provjeru sposobnosti, afirmaciju, publicitet i slično. Ulažu se relativno mala financijska sredstva a postiže se maksimalni efekt i, čak štoviše, organizator može dobro zaraditi prodajom natjecateljskih brojeva, majica, suvenira itd.

Sigurno je da je u tim zbivanjima uloga stručnjaka velika. On mora znati stvarati efikasne poruke, informacije koje se marketinški plasiraju u medije. Sudionicima u rekreacijskim programima stručnjak mora biti spreman pružiti primjerene, kvalitetne informacije kako bi odgojno djelovao na sudionike u programima. Sposobnost kulturnog, stručnog komuniciranja vrlo je važna, a toj sposobnosti nismo u našim uvjetima pridavali dovoljan značaj.

* Referat podnesen na ljetnoj školi pedagoga fizičke kulture Hrvatske, Rovinj, 27-30. 08. 1992.